



Äänet kuuluviin: Oppijoiden ja heidän perheidensä äänten huomioiminen koulutusta koskevassa päätöksenteossa

Lopullinen yhteenvetoraportti



EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education



ÄÄNET KUULUVIIN

Oppijoiden ja heidän perheidensä äänten
huomioiminen koulutusta koskevassa päätöksenteossa

Lopullinen yhteenvetoraportti





Euroopan erityisopetuksen ja inklusiivisen opetuksen kehittämiskeskus (jäljempänä kehittämiskeskus) on riippumaton ja hallinnollisesti itsenäinen organisaatio. Kehittämiskeskusta osarahoittavat opetusministeriöt sen jäsenmaissa ja Euroopan komissio Euroopan unionin (EU) koulutusohjelman toiminta-avustuksen kautta.



Euroopan unionin
osarahoittama

Euroopan unionin rahoittama. Esitetyt näkemykset ja mielipiteet ovat kuitenkin vain kirjoittajien omia eivätkä välttämättä vastaa Euroopan unionin tai Euroopan komission näkemyksiä. Euroopan unionia tai Euroopan komissiota ei voida pitää niistä vastuussa.

Yksittäisten henkilöiden tässä asiakirjassa esittämät mielipiteet eivät välttämättä edusta kehittämiskeskuksen, sen jäsenmaiden tai Euroopan komission virallisia näkemyksiä.

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2023

Toimitus: Anthoula Kefallinou ja Diana Murdoch

Tämä julkaisu on avoimen saatavuuden resurssi. Tämä tarkoittaa, että sinulla on julkaisuun vapaa pääsy ja voit käyttää ja jakaa sitä mainitsemalla lähteenä Euroopan erityisopetuksen ja inklusiivisen opetuksen kehittämiskeskuksen. Lisätietoja kehittämiskeskuksen avoimen saatavuuden linjauksesta: www.european-agency.org/open-access-policy.

Voit viitata tähän julkaisuun seuraavasti: Euroopan erityisopetuksen ja inklusiivisen opetuksen kehittämiskeskus, 2023. *Äännet kuuluviin: Oppijoiden ja heidän perheidensä äänten huomioiminen koulutusta koskevassa päätöksenteossa - Lopullinen yhteenvetoraportti*. (A. Kefallinou ja D. Murdoch, toim.). Odense, Tanska



Tämä teos on lisensoitu **Creative Commons Nimeä-EiKaupallinen-EiMuutoksia 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä**. Julkaisua ei saa muokata tai kääntää ilman kehittämiskeskuksen lupaa.

Tässä raportissa esitetyn tiedon saavutettavuuden helpottamiseksi raportti on saatavana myös sähköisenä versiona 25 kielellä. Sähköiset versiot löytyvät kehittämiskeskuksen sivustolta osoitteesta www.european-agency.org

Tämä on käännös alkuperäisestä englanninkielisestä tekstistä. Jos käännöksen tietojen tarkkuus on epävarmaa, tutustu alkuperäiseen englanninkieliseen tekstiin.

ISBN: 978-87-7599-071-9 (sähköinen)

Sihteeristö

Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Denmark
Puh.: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Brysselin toimisto

Rue Montoyer, 21
BE-1000 Brussels Belgium
Puh.: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org



SISÄLLYS

Johdanto	5
Vaihe 1: Äänet kuuluviin -viitekehyksen kehittäminen mielekästä osallistumista inklusiiviseen opetukseen silmällä pitäen	6
<i>Linjauksia koskevan katsauksen tärkeimmät havainnot</i>	6
<i>Kirjallisuuskatsauksen tärkeimmät havainnot</i>	7
Vaihe 2: Äänet kuuluviin -viitekehyksen toimeenpaneminen	10
Äänet kuuluviin -työkalupakki	12
Keskeiset viestit päättäjille	13
Loppuhuomautukset	15
Viitteet	16







Johdanto

Oppijoiden ja perheiden osallistumisen edistäminen päätöksentekoon ja linjausten kehittämiseen on eurooppalaisten ja kansainvälisten järjestöjen prioriteetti. Kuitenkin se, missä määrin oppijat ja heidän perheensä todella huomioidaan heitä koskevissa tärkeissä päätöksissä, vaihtelee edelleen.

Euroopan erityisopetuksen ja inklusiivisen opetuksen kehittämiskeskuksen (kehittämiskeskus) toteuttamassa **Äänet kuuluviin** -toiminnassa tutkittiin, kuinka oppijoiden ja heidän perheidensä äänet saadaan mielekkäästi mukaan koulutuksen päätöksentekoprosesseihin. Tämä oli vastaus kehittämiskeskuksen maiden edustajistojen jäsenten pyyntöihin ja kansainvälisten vaatimusten ja aloitteiden mukaisesti sukupolvien välisen sidosryhmien osallistumisen lisäämiseksi koulutuksen päätöksentekoon.

Äänet kuuluviin -viitekehysellä on kaksi tärkeää tavoitetta:

- luoda tausta ja perustelut laajalti tunnustetulle tarpeelle ottaa oppijan ja perheen ääni mukaan päätöksentekoon;
- tunnistaa, kuinka päättäjät ja muut sidosryhmät voisivat vastata tähän tarpeeseen käytännössä eri maissa ja eri toimintaympäristöissä.

Nämä tavoitteet saavutettiin kahdessa peräkkäisessä vaiheessa. Vaihe 1 sisälsi kirjallisuuskatsauksen, analyysin siitä, kuinka kehittämiskeskuksen aiemmassa työssä on oppijoiden ja perheiden äänet otettu huomioon, sekä kokoelman asiaankuuluvia maaesimerkkejä. Vaihe 2 sisälsi perusteellisen työn kolmessa maassa (Islanti, Malta ja Norja) tehokkaiden tapojen tunnistamiseksi ja harjoittamiseksi oppijoiden ja perheiden mukaan ottamiseksi.

Vaiheet 1 ja 2 johtivat seuraaviin tuloksiin:

- **kirjallisuuskatsaus**, joka tarjoaa Äänet kuuluviin -viitekehysten käsitteellisen ja empiirisen taustan (Kehittämiskeskus, 2022a)
- **yhteenvetoraportti**, joka sisältää yksityiskohtaisesti kaikki Äänet kuuluviin -viitekehysten toimet ja tärkeimmät havainnot (Kehittämiskeskus, 2022b)
- **Äänet kuuluviin - työkalupakki**, käytännön resurssi verkossa, joka antaa ohjeita toimintaan
- **infografiikka**, joka havainnollistaa Äänet kuuluviin -viitekehystä mielekkästä osallistumisesta inklusiiviseen opetukseen ja toiminnan keskeisiä viestejä
- video, joka esittelee oppijoiden, perheiden ja päättäjien ääniä Äänet kuuluviin -tapahtumassa
- tämä loppuraportti, joka sisältää yhteenvedon toiminnan metodologiasta ja tärkeimmistä tuloksista.





Vaihe 1: Äänet kuuluviin -viitekehyksen kehittäminen mielekästä osallistumista inklusiiviseen opetukseen silmällä pitäen

Vaiheessa 1 (2021) kehittämiskeskusten tiimi tarkasteli käytäntöjä ja akateemista tutkimuskirjallisuutta luodakseen Äänet kuuluviin -viitekehykselle vankan käsitteellisen ja empiirisen perustan. Tiimi myös keräsi ja analysoi esimerkkejä oppijoiden ja perheiden aktiivisesta osallistumisesta päätöksentekoon aikaisemmasta kehittämiskeskusten työstä ja 19 kehittämiskeskusten jäsenmaasta.

Tämän työn tulos on **Äänet kuuluviin -kirjallisuuskatsaus** (Kehittämiskeskus, 2022a), joka tarjoaa kohdistettuja perusteita ja keskeisiä todisteita mielekkäistä tavoista ottaa oppijoiden ja perheen äänet mukaan koulutusta koskevaan päätöksentekoon.

Linjauksia koskevan katsauksen ja kirjallisuuskatsauksen havainnot osoittavat selvästi, että oppijoiden ja perheen äänien mukaan ottaminen koulutukseen liittyvään päätöksentekoon on kasvanut. Puuttuu kuitenkin tietoja ja taitoja siitä, miten tämä saavutetaan käytännössä, eri toimintaympäristöissä ja erilaisten sidosryhmien kanssa.

 **Me todella olemme siellä koulussa; meidän äänemme pitäisi olla tärkeimpiä.** 

(Oppijoiden edustaja, Äänet kuuluviin -tapahtuma)

Linjauksia koskevan katsauksen tärkeimmät havainnot



- Lasten oikeus tulla kuulluiksi ja huomioiduiksi heitä koskevissa asioissa koskee KAIKKIA lapsia. On vaatinut 30 vuotta toistuvaa linjauksia ja koulukäytäntöjä koskevaa työtä, jotta voidaan siirtyä lasten tunnustamisesta toimijoiksi ja päästää heidät nauttimaan tehokkaasti tästä oikeudesta.
- Perheitä täytyy konsultoida, kunhan lopullisissa päätöksissä aina ensisijaisesti otetaan huomioon "lapsen paras etu".
- Lapsilla on oikeus saada ohjausta ja tukea järjestöiltä, laitoksilta ja yhteisöiltä. Perheillä on myös tämä oikeus hoitaessaan velvollisuuksiaan lapsia kohtaan.



- Linjausten yhdenmukaistaminen ja sidosryhmien välinen yhteistyö on keskeistä lasten, vanhempien ja perheiden oikeuksien varmistamiseksi.
- Maiden on sitouduttava systematisoimaan ja kehittämään tehokkaita prosesseja, jotta oppijat ja perheet voivat osallistua ja olla vuorovaikutuksessa synergiassa kaikkien instituutioiden ja sidosryhmien kanssa kaikissa lapsiin vaikuttavissa asioissa.

Kirjallisuuskatsauksen tärkeimmät havainnot



- Vaikka ääneen liittyvää kirjallisuutta on runsaasti ja oppijoiden äänet on otettava huomioon opetusretoriikassa, tutkimusten ja käytäntöjen välinen kuilu on edelleen olemassa.
- Eettisten lähestymistapojen puutteesta todistavat voimasuhteiden epätasapaino, tarkoituksen, menetelmien ja tulosten epäselvyys sekä joidenkin äänten syrjäyttäminen ja hiljentäminen.
- Tutkimus keskittyy yleensä mukanaoloon koulu- tai luokkatasolla ja vähemmän mukanaoloon päätöksenteossa linjausten tekemisen tasolla.
- Tutkimuskirjallisuudessa ei juurikaan tarkastella sukupolvien välistä osallistumista tai yhteisön mukanaoloa koulutuksessa.
- Tutkimus aikuisten ja syrjäytymiselle alttiiden oppijoiden kanssa jatkuu "siiloissa", jotka perustuvat erilaisiin luokitteluihin ja merkintöihin.
- Aktiivinen osallistuminen useiden syrjäytymiselle alttiiden ryhmien osallistavaan tutkimukseen on rajallista.
- Avustavan ja digitaalisen teknologian sekä kansalaisjärjestöjen ja kansalaisyhteiskuntajärjestöjen tarjoamien resurssien laajempi käyttö voisi muuttaa ääniin liittyviä tutkimusmenetelmiä merkittävästi.



Jatkotyö vaiheessa 1 johti Äänet kuuluviin -viitekehysten kehittämiseen mielekästä osallistumista inklusiiviseen opetukseen silmällä pitäen. Viitekehys, joka on kuvattu **Äänet kuuluviin- infografiikassa**, sisältää neljä olennaista elementtiä: **Tila, ääni, yleisö ja vaikutukset**. Nämä elementit on otettu **lasten osallistumismallista**, jonka on kehittänyt professori Laura Lundy Queen's Universitystä Belfastista (**Lundy, 2007**).

Äänet kuuluviin -viitekehys sovelsi Lundyn mallia koulutuskonteksteihin ja laajensi sen kattamaan perheet lasten ja nuorten lisäksi. Se perustui myös muihin teoreettisiin malleihin oppilaiden ja perheiden osallistumisesta laajempien eettisten näkökohtien sisällyttämiseksi (esim. **UNICEF, 2020**).

Neljä elementtiä toimivat yhdessä interaktiivisesti ja toistuvasti.



Tila mielletään laajemmin mahdollisuutena ilmaista näkemyksiä turvallisessa, osallistavassa ympäristössä.



Ääni tarkoittaa osallistujien mahdollisuutta ilmaista näkemyksensä. Tarkoituksena on varmistaa, että jokainen voi ilmaista näkemyksiään tavalla, joka on kullekin yksilölle tai ryhmälle esteetöntä, relevanttia, tarkoituksenmukaista ja mielekästä.



Vaikutukset viittaa siihen, miten näkemykset sisällytetään päätöksiin ja niistä aiheutuviin muutoksiin, mikä mahdollistaa mielekkään osallistumisen.



Yleisö kattaa kuuntelijan roolin näkemysten raportoinnissa. Kuulijoiden tulee pystyä ilmaisemaan muiden näkemyksiä vastuullisesti.

Eettinen lähestymistapa kattaa kaikki kehyksen osa-alueet, jotta voidaan lisätä tietoisuutta ja käsitellä sellaisia kysymyksiä kuin suostumus, myöntymys, saavutettavuus, haavoittuvuus, turvallisuus, voimasuhteiden epätasapaino, ennakoasenteet ja avoimuus.



Äänet kuuluviin -viitekehys



Kaavio 1. Äänet kuuluviin -viitekehys mielekkästä osallistumisesta inklusiiviseen opetukseen: keskeiset elementit ja eettiset näkökohdat



Vaihe 2: Äänet kuuluviin -viitekehityksen toimeenpaneminen

Vaiheessa 2 (2022) Islannin, Maltan ja Norjan edustajat työskentelivät pienessä ryhmässä ja osallistuivat interaktiivisiin maakohtaisiin aktiviteetteihin oppijoiden ja perheiden kanssa. Äänet kuuluviin -viitekehitys muokkasi metodologiaa ja toimi käytännön oppaana näihin toimiin.

Maiden osallistumisen tavoitteena oli:

- kehittää ja validoida Äänet kuuluviin -viitekehityksen käytännön näkökohdat, jotka liittyvät keskeisiin elementteihin: tilaan, ääneen, yleisöön ja vaikutuksiin
- osallistua Äänet kuuluviin -työkalupakin kehittämiseen

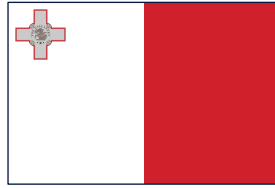
Jokainen maa valitsi oman aiheensa ja sopivimman tavan työskennellä sidosryhmien kanssa kansallisella tai paikallisella tasolla. Äänet kuuluviin -tiimi tuki maita antamalla Äänet kuuluviin -viitekehityksestä poimittuja kysymyksiä ohjaamaan maita kussakin vaiheessa. Ottaen huomioon valitun aiheen ja osallistujat Äänet kuuluviin -tiimi tarjosi myös kohdennettuja käytännön resursseja (eli työkaluja, ohjeita ja sopivia menetelmiä).

Alkuperäisten ryhmäkeskustelujen jälkeen kukin maa kehitti ja toteutti suunniteltua toimintaansa omassa kansallisessa toimintaympäristössään. Kaikki kolme pyrkivät tutkimaan oppijoiden ja perheiden osallistumiskokemuksia erilaisten "äänikoosteiden" avulla, mm. oppimiskävelyt, fokusryhmät, haastattelut tai havainnot.

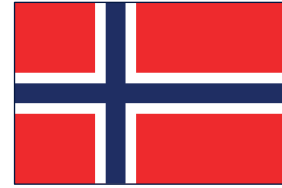




Islanti
Oppimiskävelyt ja
fokusrhytmät oppijoiden
kanssa



Malta
Perheiden haastattelut
Toimintaa oppijoiden
kanssa



Norja
Havainnot
Kysely oppijoille
Päätäjien haastattelut

Kaavio 2. Toimintaa kolmessa maassa

Islannin toimilla pyrittiin erityisesti arvioimaan lupaavaa aloitetta, joka oli aiemmin toteutettu pienessä koulussa, jossa oli suuri siirtolaisoppijoiden osuus. Malta arvioi linjausten täytäntöönpanoa yksiköiden perustamiseksi autistisille oppijoille yleisopetusta antaviin kouluihin hakemalla palautetta yksiköissä koulutetuilta oppijoilta ja haastattelemalla heidän vanhempiaan. Norja arvioi oppijoiden edustajien ja päättäjien kanssa kuulemisprosesseja ja rakenteita, jotka olivat käytössä kansallisella tasolla.

“Me vammaiset jäämme usein silmiinpistävästi meidän omaa elämäämme koskevan keskustelun ulkopuolelle.”

(Cologon, 2020, s. 2)

Huolimatta näiden maakohtaisten toimintojen tavoitteiden, laajuuksien ja kontekstien vaihteluista, ryhmäkeskusteluissa ja pohdiskeluissa nousi esiin **yhteisiä teemoja**, jotka kaikki liittyvät mielekkään osallistumisen saavuttamiseen:

- Olipa kuuntelun tarkoitus mikä tahansa, äänien tulee olla peräisin erilaisilta oppijoilta/perheiltä, joilla on **moninaisia identiteettejä ja monimutkaisia kokemuksia** eri ympäristöissä, eikä homogeeniselta ryhmältä.
- Erytystä huomiota tulisi kiinnittää **vastakkaisiin ja ristiriitaisiin** näkemyksiin, joita esiintyy eri oppijaryhmien/perheiden välillä.
- Käytännön seikkoja ja eettisiä kysymyksiä liittyy **anonyymiuteen ja tietoisien suostumuksen tai myöntymyksen** saamiseen, varsinkin kun rekrytoidaan oppijoita, joilla on erilaisia tarpeita/saavutettavuusongelmia.
- Päätökset ja muutokset voidaan joutua tekemään "paikan päällä" aikarajoitusten tai **odottamattomien tapahtumien** vuoksi. Eri puolilta maata tulevien oppijoiden henkilökohtaisten tapaamisten järjestäminen voi olla aikaa ja resursseja vievää ja vaatii huolellista suunnittelua.
- **Koulut ja opetusalan ammattilaiset** voivat helpottaa oppijoita ja perhettä ilmaisemaan äänensä.





- Erityistä huomiota on kiinnitettävä **haavoittuvaisten, syrjäytyneiden** tai harvoin äänensä kuuluville saavien mielekkääseen osallistumiseen.

Nämä yleiset teemat vahvistivat Äänet kuuluville -viitekehyksen tärkeimmät näkökohdat ja koko toiminnan **keskeiset viestit**.

Osallistavien toimintojen järjestäminen niiden omissa toimintaympäristöissään kehittämiskeskuksen tuella sai maat ajattelemaan prosessia **järjestelmällisemmin ja pohdiskelevammin** kiinnittäen selkeästi huomiota eettisiin kysymyksiin ja sitoutuen niihin kaikissa toiminnan vaiheissa.

Viitekehyksen eri näkökohtien soveltaminen antoi maille mahdollisuuden ajatella osallistumista eri tavalla. Kuten Maltaan edustaja totesi:

 Olet ehkä varautunut ja luulla, että tämä saattaa olla todellinen haaste – mutta suunnittelemalla ja valmistamalla jopa varasuunnitelma ymmärrät, että nämä äänet VOIVAT oikeasti olla kuultavissa. 

(Maltaan edustajiston jäsen)

Yhteenvetoraportti (Kehittämiskeskus, 2022b) sisältää lisätietoja maiden työstä. Tämä voi olla erityisen kiinnostavaa maille, jotka pyrkivät edistämään mielekästä osallistumista.

Äänet kuuluviin -työkalupakki

Kun työ oli suoritettu loppuun jäsenmaissa, kaikki tulokset, keskeiset viestit, käytännön materiaalit ja resurssit molemmista Äänet kuuluviin -vaiheista koottiin avoimeksi verkkotyökaluksi. **Äänet kuuluviin -työkalupakki** tarjoaa käytännöllisiä tapoja tehdä yhteistyötä oppijoiden ja perheiden kanssa. Se osoittaa, kuinka toimia ja miten heidän äänensä todella sisällytetään päätöksentekoon. Se sisältää esimerkkejä kehittämiskeskuksen jäsenmaista ja linkejä asiaankuuluviin kehittämiskeskuksen toimiin ja tuotoksiin sekä eri kansainvälisten järjestöjen keskeisiin tutkimuksiin, linjauksiin ja aloitteisiin.

Työkalupakki on dynaaminen resurssi, jonka tarkoituksena on tukea erilaisia sidosryhmiä kaikilla koulutusjärjestelmän tasoilla, jotta he voivat toimia muutoksen tekijöinä kouluissaan, yhteisöissään, alueillaan ja maissaan. Näitä sidosryhmiä voivat olla:

- Oppijat, perheet, toimijat ja tutkijat
- Paikalliset koulun ja yhteisön johtajat
- Alueelliset ja kunnalliset elimet
- Voittoa tavoittelemattomat järjestöt
- Kansalliset päättäjät.



Kehittämiskeskuksen jäsenmaat voivat edelleen lähettää tiedostoja esimerkkeinä mielekkästä osallistumisesta heidän omassa toimintaympäristöstään.

Työkalupakki lanseerattiin Äänet kuuluviin -tapahtumassa Belgradissa, Serbiassa toukokuussa 2023. Yli 80 päättäjää, oppijaa ja perheiden edustajaa kehittämiskeskuksen jäsenmaista osallistuivat tapahtumaan. Siellä esiteltiin yleiskatsaus Äänet kuuluviin -toiminnasta ja osallistujat osallistuivat interaktiivisiin aktiviteetteihin, joiden aikana keskusteltiin mielekkään osallistumisen mahdollistamiseen liittyvistä ongelmista ja haasteista. Tapahtumassa tuotettiin video, jossa kuullaan aikuisten ja oppilaiden ääniä heidän kertoessaan näkemyksistään Äänet kuuluviin -toimintaan osallistumisesta.



Kaavio 3. Oppijan ja päättäjän yhteinen esitys Äänet kuuluviin -tapahtumassa

Keskeiset viestit päättäjille

Näyttö Äänet kuuluviin -toiminnasta osoittaa, että vaikka oppijoiden ja perheiden osallistuminen päätöksentekoon on ajankohtainen kysymys koulutuspolitiikan päättäjien asialistalla, linjauksia ei ole toteutettu käytännössä. Kestävän muutoksen aikaansaamiseksi **päättäjien on aloitettava vuoropuhelu** varmistaakseen, että oppijoiden ja perheiden äänet ovat osa muutosprosessia.

Äänet kuuluviin -toiminnassa tunnistettiin **kahdeksan keskeistä viestiä**, jotka mahdollistavat oppijoiden ja perheiden mielekkään osallistumisen. Vaikka viestit on suunnattu päättäjille ja muille valta-asemassa oleville ammattilaisille ja organisaatioille, ne voivat toimia referenssinä kaikille koulutuksen sidosryhmille.



1. Prosessien systematisoiminen oppijoiden ja perheiden mielekkään osallistumisen takaamiseksi kansallisella, alueellisella ja paikallisella/yhteisön tasolla

Oppijoiden ja perheen oikeuksiin liittyvissä linjauksissa tulisi osoittaa selkeät prosessit, jotka toteutetaan koko koulutusjärjestelmässä ja joita kehitetään eri alojen välisellä yhteistyöllä. On tärkeää kauttaaltaan tunnistaa perheiden rooli oppilaiden äänen kuuluvuuden ja päätöksentekoon osallistumisen tukemisessa ja mahdollistamisessa.

2. Osallistumisen lisääminen lainsäädännön ja linjausten muotoiluun

Oppijan ja perheen osallistumisen politiikan tasolla tulee olla aitoa, ei symbolista. Tulee ottaa aktiivisesti mukaan ryhmät ja yksilöt, jotka eivät ole aiemmin pystyneet vaikuttamaan linjauksia koskeviin päätöksiin, jotka vaikuttavat heihin, heidän ikätovereihinsa, kouluihinsa ja yhteisöihinsä.

3. Eettisten lähestymistapojen käyttäminen osallistumisen kaikissa vaiheissa

Eettiset lähestymistavat koskevat osallistujan suostumusta, turvallisuutta ja yksityisyyttä. Ne ottavat huomioon, kuinka ääniä hankitaan, tallennetaan, raportoidaan ja sovelletaan, hyödyttävätkö nämä lähestymistavat oppijoita ja/tai perheitä ja kuinka avoimesti tietoa välitetään. Tärkeää on, että osallistumista koskevien voimasuhteiden epätasapainoon puututaan.

4. Syrjäytettyjen, kuulumattomien ja hiljennettyjen äänien tunnistaminen ja mukaan ottaminen

Päätäjien tulisi tehdä yhteistyötä koulujen ja yhteisöjen kanssa syrjäytyneiden ryhmien äänten tunnistamiseksi ja sisällyttämiseksi. Heidän tulee tunnistaa nuorten ja aikuisten välinen keskinäinen riippuvuus ja tunnustaa perheiden rooli oppijoiden äänten kehittämisessä ja vahvistamisessa koulutusasioissa.

5. Tietoisuus erilaisten ryhmien ja risteävien identiteettien monimutkaisuudesta

Kaikkien sidosryhmien tulee pitää mielessä, että ryhmät sisältävät ainutlaatuisia yksilöitä. On olennaista ottaa huomioon, että oppijoilla ja perheillä voi olla useita identiteettejä ja konteksteja, jotka risteävät ja muokkaavat heidän näkökulmiaan. Oppijoilla tai perheillä, joilla on yhteisiä piirteitä tai "tunnisteita", on edelleen omat kokemuksensa ja äänensä. Tämä lähestymistapa voi johtaa muutoksiin, jotka hyödyttävät kaikkia oppijoita ja kaikkia perheitä.



6. Monenlaisten mallien, lähestymistapojen ja resurssien käyttö, jotta kaikki voivat osallistua mielekkäästi

Oppijoiden ja perheiden monimuotoisuuden huomioon ottamiseksi on tärkeää hyödyntää erilaisia resursseja ja varmistaa tasavertaisuus jokaisessa vaiheessa. Ohjelman järjestäjät ja päättäjät voivat viitata erilaisiin käsitteellisiin malleihin suunnitellakseen osallistavaa toimintaa linjausten ja käytännön välillä. Nämä mallit sisältävät usein seikkoja pohdiskeltaviksi ja keskusteltaviksi sekä käytännön huomioita ja ohjeita. Teknologia tarjoaa joustavuutta mielekkään osallistumisen tukemiseen eri tavoin.

7. Kyvyn kehittäminen mielekkään osallistumisen ja aktiivisen kuuntelun tarpeisiin

Johtotehtävissä olevien sidosryhmien vastuulla ei ole vain edistää mielekkään osallistumisen mahdollisuuksia kaikilla tasoilla, vaan myös kehittää oppijoiden ja perheiden osallistumiskykyä. On erittäin tärkeää tukea asianmukaisesti oppijoita ja perheitä kehittämään osallistumiseen tarvittavia tietoja, taitoja ja ymmärrystä.

8. Suhteiden edistäminen kansalaisjärjestöihin ja kansalaisyhteiskuntajärjestöihin

Edunvalvontaryhmät, yhdistykset sekä paikalliset ja kansainväliset järjestöt ovat tärkeitä lisäämään tietoisuutta huomioimatta jääneiden ryhmien oikeuksista ja tarpeista. Nämä organisaatiot tekevät usein tutkimusta näistä asioista ja tuottavat saatavilla olevia, käytännöllisiä resursseja äänistä ja osallistumisesta. Näitä resursseja, joista osa on **Äänet kuuluviin -työkalupakissa**, voidaan soveltaa inklusiivisen opetuksen päätösten- ja linjaustentekoon. Synergioiden ja työskentelytapojen kehittämisen mahdolliset edut näiden alojen kanssa ovat tärkeitä päättäjien kannalta.

Loppuhuomautukset

Äänet kuuluviin -toiminta antoi näyttöä joistakin tavoista, joilla inklusiivisen opetuksen linjauksia koskevasta päätöksenteosta voi tulla mielekäästä ja kestävästä. Siinä ehdotettiin Äänet kuuluviin -viitekehystä mielekkäästä osallistumisesta inklusiiviseen opetukseen, joka sisältyy Äänet kuuluviin -työkalupakkiin, pohdinnan välineeksi, jonka avulla sidosryhmät voivat käsitellä päätöksentekoprosesseihin osallistumisen haasteita ja esteitä.

Äänet kuuluviin -toiminta korosti **sukupolvien välisten lähestymistapojen** merkitystä, jolloin oppijat, perheet ja koulutuksesta vastaavat päättäjät työskentelevät kaikilla tasoilla yhdessä. Siinä ehdotetaan keinona eteenpäin **top-down-linjauksia, joita tukevat bottom-up-aloitteet** paikallisella ja koulutasolla.

Tämä yhdistetty lähestymistapa tarjoaa keinon lisätä tietoisuutta syrjäytyneistä ja hiljaisista äänistä ja helpottaa heidän aktiivisempaa osallistumistaan. Samalla siinä esitetään demokraattisempi ja suurempi tapaa suunnitella ja toteuttaa linjauksia ottamalla päättäjät mukaan vuorovaikutteiseen äänilähtöiseen toimintaan oppijoiden ja perheiden kanssa paikallisella tasolla.

On toivottavaa, että Äänet kuuluviin -toiminta ja sen keskeiset viestit oppijoiden ja perheiden ottamiseksi mukaan koulutuksen päätöksentekoon voivat myötävaikuttaa todellisen äänien kuuntelemisen ja toimimisen kulttuurin luomiseen.



Viitteet

Cologon, K., 2020. 'Is inclusive education really for everyone? Family stories of children and young people labelled with "severe and multiple" or "profound" "disabilities"' [Onko inklusiivinen opetus todella kaikkia varten? Tarinoita perheiden lapsista ja nuorista, joilla on "vakava ja monivammaisuus" tai "syvä" "vammaisuus"] *Research Papers in Education*, 37 (3), 395–417

Euroopan erityisopetuksen ja inklusiivisen opetuksen kehittämiskeskus, 2022a. *Voices into Action – The Voices of Learners and their Families in Educational Decision-Making: Literature Review [Äänet kuuluviin – Oppijoiden ja heidän perheidensä äänen huomioiminen koulutusta koskevassa päätöksenteossa: Kirjallisuuskatsaus]*. (D.C. Murdoch, A. Mangiaracina ja A. Kefallinou, toim.). Odense, Tanska

Euroopan erityisopetuksen ja inklusiivisen opetuksen kehittämiskeskus, 2022b. *Voices into Action: Promoting learner and family participation in educational decision-making [Äänet kuuluviin: Oppilaiden ja perheiden osallistumisen edistäminen koulutuksen päätöksenteossa]*. (A. Kefallinou, D.C. Murdoch, A. Mangiaracina ja S. Symeonidou, toim.). Odense, Tanska

Lundy, L., 2007. "Voice" is not enough: Conceptualising Article 12 of the United Nations Convention on the Rights of the Child' ["Ääni" ei riitä: YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 12 artiklan käsitteellistäminen] *British Educational Research Journal*, 33 (6), 927–942

UNICEF, 2020. *Engaged and Heard! Guidelines on Adolescent Participation and Civic Engagement [Sitoutunut ja kuultu! Nuorten osallistumista ja kansalaistoimintaa koskevat ohjeet]*. New York: UNICEF





Sihteeristö:

Østre Stationsvej 33
DK-5000
Odense C
Denmark
Puh.: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Brysselin toimisto:

Rue Montoyer 21
BE-1000
Brussels
Belgium
Puh.: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org